

Juryrapport Ooa Boek van het Jaar 2012

De oogst was in 2012 weer groot en dit jaar ook weer vol van interessante boeken. Naast de drie boeken heeft de jury gemeend twee bundels een eervolle vermelding te bieden. Leike van Oss en Jaap van 't Hek schreven "*Ondertussen in de organisatie*", waar zij een scala aan auteurs aan het woord laten over wat er "ondertussen", dus nogal eens onzichtbaar, maar zeker niet op de voorgrond, gebeurt in het leven van mensen en organisaties. Een verkenning die inzicht biedt in het ontstaan en in stand blijven van dit ongreepbare fenomeen. Deze titel gaat naar het oordeel van de jury in het vak een eigen leven leiden, die de uitwerking ervan in het boek gaat overleven. Eveneens verdient een eervolle vermelding het boek van Manon Ruijters "de canon van het leren". Op een tijdlijn worden 50 gezichtsbepalende auteurs, bedenkers van een benadering een concept, door evenzovele auteurs ten tonele gebracht die ons hebben laten zien hoe geleerd wordt. Het boek levert geen nieuwe inzichten, maar bevat vooral een goed en toegankelijk geschreven overzicht, welke de lezer op hoofdlijnen inzicht en van daaruit een handreiking en daarmee overzicht van bronnen levert, over wat er te lezen valt over leren en de auteurs die het concept bedacht hebben.

We hebben drie monografieën genomineerd voor de prijs, alle academisch als proefschrift of daarop gebaseerd, met een eigen perspectief op een thema binnen het vak. Alle drie ook met een perspectief waartoe je gedwongen wordt je te verhouden. Daarmee leveren ze alle drie een bijdrage aan het goede gesprek over een thema uit het vak. Alle drie voegen ze ook echt iets toe en bieden ze nieuwe inzichten. Ze zijn ook goed geschreven. De jury beoordeeld alle boeken als erg relevant voor de organisatieadviseur met een hoge actualiteitswaarde en gedegen empirisch en theoretisch onderbouwd. Wat ons betreft hadden ze alle drie de prijs mogen verwerven. Maar de jury is er om te kiezen.

Mieke Moor schreef "Tussen de regels". Een esthetische beschouwing over geweld van organisatie. Kunst biedt een mooie, maar gewaagde, metafoor om inzichten toegankelijk te maken, ook over de relatie tussen kunst en werk. Het boek behandelt vele filosofen en de paradox van het vrij en in control zijn. Het vormt een esthetisch perspectief, post modern, wel minder toegankelijk geschreven, maar wel boeiend. Er is volharding nodig om het geheel te lezen. Tegelijkertijd concessie loos goed geschreven. Het onzegbare en het gangbare organisatie denken worden met gevoel aan elkaar verbonden. De instrumentalisering ontbreekt, maar dat past bij de auteur die terughoudendheid adviseert als het om instrumentalisering gaat. Het boek voedt je bewustzijn. Je zult er als lezer en organisatieadviseur zelf mee aan de slag moeten. De taal die we in ons vak gebruiken zit vol geweld. Moor's kritiek op organisaties verandert in het boek in kritiek van organisatie. Moor biedt een pleidooi voor leven en werken op de grens van vrijheid en geweld. Tegelijkertijd heeft ze het er niet gemakkelijker op gemaakt. Vertalen van het geboden kader in handelingsperspectieven zal hoge eisen stellen aan de gebruiker.

Erna Scholtes deed onderzoek naar het gebruik van het woord transparantie in de handelingen in de Tweede Kamer. Zij beschrijft dat in "Transparantie, icoon van een dolende overheid". Na lezing van het boek kan je niet meer zonder serieus na te denken spreken over transparantie. Het boek laat zien dat transparantie geen eenvoudig concept. De verkenning van de literatuur en beleidsdocumenten vanuit de waarden van het openbaar bestuur leiden tot de identificatie van vijf betekenis gevende centrale begrippen. Transparantie als democratische waarde, als instrument van besturing, voor beheersing, voor marktwerking en als attitude. Vervolgens identificeert zij zeven betekenissen van transparantie. De combinatie van beide ingangen laat de breedte van het begrip zien.

Jammer is dat in het proefschrift de vertaling naar aanbevelingen of adviezen en interventies niet gemaakt is, maar daar kan de volgende publicatie in voorzien.

In “van waarnemen naar waarmaken” voert Paul Kloosterboer een expeditie naar waarde met professionals. Het boek sluit aan op een eerder proefschrift waarin de kennis over ons brein verbonden wordt met die over strategievorming in de praktijk. Goed leesbaar worden vele heilige huisjes omver geschopt. Leerzaam is dat professionals die werken met hun hoofd het zelfde risico lopen als mensen die werken met hun lichaam. Het brengt slijt en maakt het soms onmogelijk om buiten gebaande paden te komen. Het boek is ook een zoektocht naar de goede woorden. Kloosterboer vind taal voor methodische strategie en maakt gehakt van veel van het denken en werken aan een strategie in de bestuurskamers. Behalve een theoretisch concept, als inspirerend kompas, wordt repertoire geboden waarmee het concept gaat leven. Het boek biedt een belevenis waarin de expeditie naar Waarde centraal staat, als een strategische ontdekkingstocht met professionals. Scherp waarnemen vormt de eerste belangrijke schakel in die ontdekkingstocht. Leerprincipes als variëren, valideren, verbinden en verwerken belangrijke schakels in de tocht, het proces. Het verborgen potentieel van professionals vormt een belangrijke bron. Het concept is al met al erg interessant, maar dwingt de gebruiker ook wel in een patroon.

Uiteindelijk moet je kiezen. Ja en de keuze is: Moor stuurt ons weg van het meten en het instrumentele en adviseert ons veel verder te kijken. Scholten is belangrijk in het publieke domein waar ook de journalistiek ter discussie staat als het gaat om het brengen van transparantie. Kloosterboer wil met werkelijk waarnemen ervaringen creëren die er toe doen en belangrijk moeten zijn. Meer dan de abstracties in de bestuurskamers. Hij maakt zichtbaar hoe je transparantie kan bereiken en intussen het tussen de regels grijpbaar maakt. Wij doen een appèl op onze collega's zo te reflecteren op ons eigen vak en gunnen hem daarom de prijs.